

Элективті пәндер каталогы

1. «Гигиена және эпидемиология» кафедрасы.
2. Білім беру деңгейі (бакалавриант)
3. Мамандығы 6B10118-«Медико- профилактикалық іс»
4. Курсы 1
5. Элективті пәннің атауы: Экология және тіршілік қауіпсіздігі
6. Кредит саны 5
7. Мақсаты : Табиғаттың және қоғамның тұрақты дамуының негізгі заңдылықтары туралы біртұтас түсінік

және тіршілік қауіпсіздігінің қамтамасыз ету барысындағы білімдерін, жұмыс істеу машықтарын, ғылыми талдау және оны тәжірибиеде қолдану машықтарын қалыптастыру

8. Міндеттері:

- Қоғамның экологиялық қауіпсіздігіне ортаға баға беру критерилері ретінде ағзаның әртүрлі жүйелерінің көрсеткіштері;
- денсаулыққа ықпал жасайтын жағдайдағы қоршаған ортаның әсерлерінің бірлестік күштерінің ішіндегі көрсеткіштің ролі (радионуклидтердің,минералды тыңайтқыштардың, электромагниттік өрістердің пестицидтердің және т.б);
- қоршаған ортаның негативті немесе позитивті факторларының адамға көрсететін әсерлерінің экологиялық аспектілері;
- медициналық, қоғамдық экологиялық ландшафтардың сыйымдылығын бағалау;
- қоғамның экологиялық қауіпсіздігін қалыптастыруын жасау;

9. Пәнді таңдауды негіздеу: Қазіргі экономикалық және саяси мәселелерді шешудегі экологияның орны мен ролі. Аутэкология, демэкология және синэкология. Жер үсті және су экожүйелерінің типтері. Биосфера және ноосфера туралы ілім. Табиғи ресурстар және табиғатты ұтымды пайдалану. Табиғатты қорғау және қазіргі заманғы экологиялық мәселелер. Экологиялық даму мәселелері. Тұрақты даму Тұжырымдамасы. Өмір тіршілігін қамтамасыз етудің ұйымдастырушылық негіздері. Бейбіт және соғыс уақытындағы төтенше жағдайлар. Жағдайды бағалау. Радиациялық және химиялық қауіпті объектілердегі авариялар мен апаттардың ерекшеліктері. Халықты қорғау. Эвакуацияланған халықты медициналық қамтамасыз ету. Апаттар медицинасы қызметінің міндеттері мен ұйымдастырылуы. Санитарлық-гигиеналық және эпидемияға қарсы іс-шараларды ұйымдастыру. Медициналық жабдықтауды ұйымдастыру және жоспарлау. ТЖ психологиялық аспектілері.

10. Оқыту нәтижелері (құзыреттіліктер):

Білімдер (когнитивтік сала)	Істей алуы және дағдылануы (психомоторлы орта)	Жеке және кәсіби компетенциялар (қатынас)
-экология және тіршілік қауіпсіздігінің даму міндеттері мен оның негізгі түсініктерін, алынған білімдерін басқада әлеуметтік салаларымен және заңнама талаптарымен өзара байланыс пен өзара тәуелділік бойынша Экология және тіршілік қауіпсіздігі индустрияның өзекті мәселелерді біледі;	- кәсіптік сұрақтарды шешу әдістерінің бірі ретінде ағзамен қоғамның экологиялық қауіпсіздігінің өзара әрекеттесу заңдылықтары туралы білімді қолдана алады; -экологиялық факторлардың өзара қарым-қатынасы мен олардың халық	қоғамның экологиялық қауіпсіздігін қорғау саласындағы ұйымдастыру – экономикалық аспектілерінің қызметін біледі; - экологиялық зерттеулердің жалпы әдістерін біледі; қоғамның экологиялық қауіпсіздігін қорғау саласындағы ұйымдастыру –

- қоғамның экологиялық қауіпсіздігін зерттеу нысандары мен әдістерін біледі; - қоғамның экологиялық қауіпсіздігінің бөлімдерін біледі; - қоршаған ортаның адам ағзасына зиянды әсерететін факторлары, олардың жіктелулерін біледі; -қауіп –қатердің еркінді факторларын біледі; қоғамның экологияның терминологиялық , түсініктік базасын біледі; қоғамның экологиялық қауіпсіздігінің ғаламдық және аймақтық аспектілерін біледі; заңдылықтарды анықтайды, себеп-салдар байланыстарын орнату, көрсеткіштер айырмашылығының маңыздылығын бағалау үшін, тиісті өндірістік тәжірибе және қалдықсыз өндіріс принциптері мен қалдықсыз / аз қалдықсыз өндірістің әдіснамалық принциптерін біледі экологиялық әсерлердің қауіптілігі және денсаулыққа тигізетін зияндылығын біледі; тәжірибелік қоғамның экологиялық қауіпсіздігінің маңызын біледі; ластанған атмосфералық ауаның адам денсаулығына және өмір жағдайына әсерін біледі, литосфераның экологиялық ластануының салдарынан адам денсаулығына тигізетін әсерін біледі; экологиялық патология туралы түсінікті, оның даму себептерін біледі;	денсаулығына әсерін бағалай алады; - қоршаған орта ластануының халық денсаулығына - атмосфералық ауаның гидросфераның литосфераның әсер ету деңгейін анықтай алады; - қоршаған орта нысандарына әсер ету мүмкіншілігі бар антропогенді факторларды анықтай алады; -Іздену және өңдеу барысында алынған ақпаратты басқа пайдаланушыларға жеткізе алады. Түзілетін қалдықтардың түрі мен саны бойынша фармацевтикалық өндірістердің жіктелуі. Қалдықтардың түзілуін, желдету шығарындыларын, зиянды кәріздік төгінділерді азайту жолдары біледі; -Ғылыми зерттеулер мен академиялық жазу әдістерін біледі және оларды оқытылатын салада қолдануды біледі - Зерттелетін салада фактілерді, құбылыстарды, теорияларды және олардың арасындағы күрделі тәуелділіктерді біледі - қоғамның экологиялық қауіпсіздігінің бағалауды және жеке адам мен халық арасындағы аурулардың даму себептерін талдай біледі; - қоғамның экологиялық қауіпсіздігінің нысанда-	экономикалық аспектілерінің қызметін біледі; - экологиялық зерттеулердің жалпы әдістерін біледі; - халық денсаулығының жағдайының сапасын болжай алады -ғылыми-негізделген ақпаратты жинау, өңдеу және талдау жүргізіп, критикалық баға береді және өндіріске жаңа технологияларды, жаңа құрал-жабдықтарды еңгізу, шығарылатын өнімнің ассортиментін кеңейту бойынша ғылыми-зерттеу/эксперименталдық жұмыстарды жүргізе алады. -
--	--	--

	рының сапасын бағалауды және қоршаған орта мен тұрғындар денсаулығына антропогенді фактордың мүмкін болатын әсерін бағалай алады. -адамның экологиялық қоры мен генофонды жағдайын талдау және оны жақсарту шараларын ұйымдастыра алады;	
--	--	--

11.Реквизитке дейінгі: мектеп бағдарламасы

12. Реквизиттен кейінгі: эпидемиология,инфекциялық аурулар, радиациялық гигиена және медициналық экология

13. Әдебиеттер тізімі

Негізгі:

1. БекішевҚ.Б.Асанов Қ.Д.Экологияның рухани өрісі.-Эверо.2014
2. Бейсенова, Р. Р. Экология және тұрақты даму: оқулық. - Алматы : Эверо, 2014. - 160 бет
3. Нұрсейітов, Ш. Ш. Әлеуметтік экология және тұрақты даму] : қысқаша дәрістік курс. - Алматы : Эверо, 2014. - 80 бет
4. Нурсейітов Ш.Ш.Қоршаған орта туралы ілім:қысқаша дәрістік курс-Эверо,2014
5. Оспанова, Г. С. Экология: сұрақтар мен жауаптар оқу құралы - Алматы : Эверо, 2014. - 208 бет
6. Асқарова, Ұ. Б. Экология және тұрақты даму. I-бөлім: оқулық. - Астана : Б. ж., 2013
7. Асқарова Ұ. Б. Экология және тұрақты даму. II-бөлім: оқулық. - Астана : Б. ж., 2013
8. Бигалиев, А. Б. Биоэкология: оқулық " - Алматы : Эверо, 2013.
9. ДүйсенбаеваС.Т. Табиғаттағы қорғаудағы экология негіздері:оқулық.Эверо,2013
10. Архангельский, В. И. Гигиена и экология человека: М. : ГЭОТАР - Медиа, 2013

Қосымша:

1. ҚР экологиялық білім тұжырымдамасы. Астана, 2002.
2. ҚР экологиялық қауіпсіздік тұжырымдамасы. Астана, 2002.
3. ҚР экологиялық кодексі. Астана 2007 г.
4. 2016-2019 жж ҚР денсаулық сақтауды дамытудың мемлекеттік бағдарламасы.

1. Кафедра: Қазақстан тарихы және әлеуметтік-қоғамдық пәндер кафедрасы

2. Білім беру деңгейі -бакалавриат

3. Білім беру бағдарламалары: Медициналық-профилактикалық іс.

4. Курс-1

5. Элективті пән атауы: «Құқықтық, экономикалық, экологиялық және ғылыми білімдер»

6. Кредит саны (5 кредиттен кем емес): 5 кредит

7. Мақсаты: Білім алушыларды құқықтық және экономикалық ғылымдардың негізгі түсініктері мен заңдылықтарымен, сыбайлас жемқорлыққа қарсы мәдениеттің, ғылыми зерттеулер және экологияның мазмұнымен; құқық негіздері, сыбайлас жемқорлыққа қарсы мәдениет негіздері, экономика, ғылыми зерттеулер әдістері, экология және өмір қауіпсіздігі пәндерінің негізгі бөлімдері мен міндеттерімен таныстыру.

8. Міндеттері: құқықтық саладағы теориялық және практикалық дағдыларын қалыптастыру; құқық шығармашылық процестерін ұғыну; нормативті –құқықтық актілермен жұмыс жасай алуды меңгеру; мемлекет нысанын ұғына отырып, басқару жүйесіне араласу қабілетін дамыту; құқық салаларынан алған білімдері негізін іс-

тәжірибеге асыра алуды игеру. экономикалық ғылымдардың жалпы теориялық сұрақтарды, базалық экономикалық ұғымдар мен құбылыстарын, қоғамдық өндіріс негіздерін, нарықтық экономиканың мәні мен заңдылықтарын, сұраным мен ұсыным теорияларының негізін, мемлекеттің экономикалық қызметтерін Қазақстан Республикасының экономикалық потенциалы мен экономикалық саясатының ерекшеліктерін оқып-білу.

9. Пән мазмұны (30-50 сөз) : Ғылыми зерттеулер, құқық негіздері, сыбайлас жемқорлыққа қарсы мәдениет негіздері, эконономика және экологиялық қауіпсіздік туралы түсінік. Құқық теориясының және экономиканың, жемқорлыққа қарсы мәдениеттің, ғылыми зерттеу, экологиялық ғылым негіздерінің мәселелері. Мемлекет және құқық теориясы, жемқорлыққа қарсы мәдениетті қалыптастыру, экономикалық білімдер, ғылымдар методологиясы, ғылыми мәліметтерді жариялау және талдау, адам және қоғамның экологиялық қауіпсіздігі.

10. Пәнді таңдау негіздері: Бұл бағдарлама студенттерге пән бойынша қажетті білім, біліктілік және дағдыларды беру, оқыту нәтижелеріне қол жеткізу үшін әзірленген.

11. Оқыту нәтижелері (Дублин дескрипторларына сәйкес 4-6 оқыту нәтижелері):

1ОН-Ғылыми зерттеулердің негізгі кезеңдерін және ғылыми деректерді өңдеу әдістерін біледі және түсінеді.

2ОН-Қазақстан Республикасы Конституциясының нормалар жүйесін, құқық және мемлекет теориясының негізгі анықтамалары мен категорияларын, салалық заңнаманың және экономикалық теорияның маңызды нормаларын білуі мен түсінігін көрсетеді.

3ОН-Сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл саласындағы қолданыстағы заңнама шеңберінде сыбайлас жемқорлық құқық бұзушылықтар үшін құқықтық және моральдық жауапкершілік шаралары туралы біледі.

4ОН-Қазіргі экономиканың экономикалық заңдылықтары мен даму заңдылықтарына назар аударып отырып, микро және макродеңгейдегі экономикалық жағдайды талдай алады.

5ОН-Экология және тіршілік қауіпсіздігінің міндеттерін және оның негізгі түсініктерін түсінеді және халықтың денсаулығына антропогендік әсер ететін негізгі факторларды біледі.

12. Пререквизиттер: Қазақстан тарихы

13. Постреквизиттер: Философия, психология және мәдениеттану, әлеуметтану және саясаттану

14. Әдебиет (соңғы 10 жыл):

1. Спандияров, Е. Ғылыми зерттеулер мен инновация негіздері [Мәтін] : оқу құралы / Е. Спандияров. - Алматы : ЭСПИ, 2021. - 116 бет. с.

2. Спандияров, Е. Основы научных исследований и инновации: практическое пособие / М-во образования и науки РК. - Алматы : Эверо, 2013. - 136 с.

3.Қазақстан Республикасының мемлекет және құқық негіздері. 1 бөлім : оқу құралы / құраст. А. Н. Ағыбаев. - Алматы : New book, 2022. - 338 бет.

4.Қазақстан Республикасының мемлекет және құқық негіздері. 2 бөлім : оқу құралы / құраст. А. Н. Ағыбаев. - Алматы : New book, 2022. - 246 бет.

5.Қазақстан Республикасының мемлекеті мен құқығы негіздері. 1 кітап : /құраст. Е. Баянов. - Алматы : New book, 2022. - 384 бет.

6.Қазақстан Республикасының мемлекеті мен құқығы негіздері. 2 кітап : /құраст. Е. Баянов. - Алматы : New book, 2022. - 368 бет.

7.Экономикалық және құқықтық білім негіздері:оқу құралы / Б. С. Битенова, Л. К. Магзумова, А. А. Ахатова. - Қарағанды : АҚНҰР, 2019. - 310 бет

8. Газизова Н. С.Құқық негіздері : оқу құралы / Н. С. Газизова. - Алматы : New book, 2022. - 256 бет.

9. Ибрагимов Ж. И.Құқық негіздері : оқу-әдістемелік кешен / Ж. И. Ибрагимов. - Алматы : New book, 2022. - 256 бет.

10. Альжанова, А. Н. Основы права учеб. пособие / А. Н. Альжанова, К. К. Райханова. - ; Алматы :Эверо, 2014. - 134 с

11. Таскымбаева, С. М. Основы экономической теории [Текст] :учеб.пособие / С. М. Таскымбаева, Ф. М. Каратаева. - Караганда : АҚНҰР, 2017. - 200 с

12. Николас, Дж. Бизнес және заң. 1т. [Мәтін] : оқулық / Дж. Николас. - 3-бас. - Алматы : Дәуір, 2017. - 468 б. с.
13. Жанысбеков М. А. Основы антикоррупционной культуры : учебно-методическое пособие / М. А. Жанысбеков, Н. А. Абдурахманов, А. С. Еркинбекова. - Караганда : АҚНҰР, 2016. - 198 с.
14. Сыбайлас жемқорлыққа қарсы мәдениет негіздері. Оқу-әдістемелік құралы. М. А. Жанысбеков, Н. А. Абдурахманов, А. С. Еркинбекова. - Караганда : АҚНҰР, 2019. - 192 б.
15. Атикеева С.Н. Экология и устойчивое развитие. Учебное пособие. «Sky Systems» 2021
16. Нуржуманова Ж.М. Виды экологического контроля: учебное пособие «Sky Systems» 2019
17. Архангельский В.И. Гигиена и экология человека: М.: ГЭОТАР-Медиа, 2013
18. Кенесариев У.И. экология и здоровье населения : учебник для мед. вузов и колледжей Алматы: Эбро, 2020
19. Имашева Б.С. Социальная экология и устойчивое развитие – Алматы: Эбро, 2020

1. Кафедра: «Клиникаға кіріспе» кафедрасы

2. Білім беру деңгейі: Бакалавриат

3. Білім бағдарламалары: «6B10118» «Медициналық-профилактикалық іс»

4. Курс: 1

5. Элективті пән атауы: Клиникаға кіріспе

6. Кредит саны: 3

7. Мақсаты: Білім алушыларда Қазақстан Республикасындағы қазіргі заманғы практикалық денсаулық сақтау жүйесі туралы, дәрігердің кәсіби қызметі жағдайындағы жұмыс ерекшеліктері, емдеу-профилактикалық мекемелердегі жұмысты ұйымдастыру, сондай-ақ емдеу-диагностикалық үдерістің оң нәтижесін қамтамасыз етуге бағытталған науқастарды бақылау және күту дағдылары жөнінде түсінік қалыптастыру.

8. Міндеттері: - Ең көп таралған аурулар үшін биомедициналық, клиникалық, эпидемиологиялық және әлеуметтік-мінез-құлық ғылымдары бойынша пациентке бағытталған күтімді қамтамасыз етеді.

- Өз қызметін ҚР Денсаулық сақтау саласындағы заңнамасы шеңберінде жүзеге асырады, оңтайлы медициналық қызмет көрсетуді қамтамасыз ету үшін оларды тәжірибелік қызметінде басшылыққа алады

- Этика, деонтология және бағыну ережелерін сақтайды, пациенттермен олардың отбасыларымен және медицина қызметкерлерімен тиімді ақпарат алмасуға және ынтымақтастыққа әкелетін тұлғааралық және коммуникативтік дағдыларды көрсетеді

- Диагностика жүргізеді, шұғыл және өмірге қауіп төндіретін жағдайларда білікті және шұғыл медициналық көмек көрсетеді.

- ҚР Денсаулық сақтау жүйесінің электрондық базаларында жұмыс істейді, медициналық қызмет көрсету процестерін құжаттандыруды қамтамасыз етеді

9. Пән мазмұны: "Клиникаға кіріспе" - Бұл бақылау мен күтімді талап ететін пациенттермен клиникада жұмыс істеудің негізгі принциптерін, мейірбикелік процесті ұйымдастыруды, манипуляциялық техниканы меңгеруді, пациенттерге дәрігерге дейінгі көмек көрсету дағдыларын, науқастарға бақылау мен күтімді жүзеге асыру үшін қажетті арнайы білім мен әдістерді оқытатын пән. Пәнді игеру оқушыға болашақта манипуляциялық техниканы практикада қолдануға көмектеседі.

10. Пәнді таңдау негіздері: Бұл бағдарлама студенттерге пән бойынша қажетті білім, біліктілік және дағдыларды беру, оқыту нәтижелеріне қол жеткізу үшін әзірленген.

11. Оқыту нәтижелері:

1) Емдеу-алдын алу мекемесінің құрылымын, емдеу мекемелерінің түрлерін және жұмысты ұйымдастыру негіздерін; пациенттерге күтім жасау қағидаларын, сондай-ақ пациенттерді қабылдау және санитарлық өңдеу принциптерін біледі. Медицина қызметкерлерінің қызметін қамтамасыз ететін нормативтік-құқықтық актілермен байланысты құжаттарды жұмыста қолданады.

- 2) Медицина қызметкерінің пациенттермен және олардың отбасыларымен, сондай-ақ әріптестерімен қарым-қатынасының этикасы мен деонтологиясы ережелерін сақтайды.
- 3) Науқастың функционалды жағдайын бағалайды, Епу-да санитарлық-эпидемиологиялық режимді қамтамасыз ету үшін жиналған материал бойынша қорытынды жасауға қабілетті.
- 4) Пациенттер мен қызметкерлер арасында инфекциялардың таралуының алдын алу рәсімдерін қоса алғанда, медициналық қызметтердің қауіпсіздігі мен сапасын қамтамасыз ету үшін стандарттарға сәйкес рәсімдерді орындайды.
- 5) Пациенттерге күтім жасаудың негіздерін және санитариялық-эпидемиологиялық режимді қамтамасыз етуді меңгеру барысында тиімді бақылау мен күтім үшін қажетті, әртүрлі білім беру қажеттіліктерін ескеретін инновациялық және инклюзивті оқыту әдістерін қолданады
- 6) Пациентті бақылау және оған күтім жасау барысында алгоритмдерді қолдана алады; денсаулықты нығайту және аурулардың алдын алу мәселелері бойынша пациентті оқыту кезіндегі өз әрекеттерін талдайды.

10. Пререквизиттер: Мамандыққа кіріспе

11. Постреквизиттер: Ішкі аурулар пропедевтикасы

12. Әдебиет:

Негізгі әдебиеттер:

1. Клиникаға кіріспе. Том 1 [Мәтін] :оқулық / С. М. Кабиева [ж.б.] ; ҚР денсаулықсақтау және әлеуметтік даму министрлігі. ҚММУ. - Алматы :Эверо, 2016. - 287 б. с
2. Каркабаева, А. Д. Клиникаға кіріспе-2. 1 -бөлім [Мәтін] :оқуқұралы / А. Д. Каркабаева, Н. Н. Теляева. - Астана : [б. и.], 2017. - 152 бет. с.Каркабаева, А. Д. Клиникаға кіріспе-2. II-бөлім [Мәтін] :оқуқұралы / А. Д. Каркабаева, Н. Н. Теляева. - [Б. м.] : Астана, 2017. - 208 бет. с
3. Каркабаева, А. Д. Клиникаға кіріспе-2. II-бөлім [Мәтін] :оқуқұралы / А. Д. Каркабаева, Н. Н. Теляева. - [Б. м.] : Астана, 2017. - 208 бет. с
4. Толекова, С. З. Клиникаға кіріспе [Мәтін] :оқу құралы / С. З. Толекова. - Қарағанды : ЖК "Ақнұр", 2013. - 244 бет. с
5. Теляева, Н. Н. Введение в клинику -2. Ч. 1 [Текст] : учеб. пособие / Н. Н. Теляева, А. Д. Каркабаева. - Астана : [б. и.], 2017. - 214 с.
6. Теляева, Н. Н. Введение в клинику -2. Ч. II [Текст] : учеб. пособие / Н. Н. Теляева, А. Д. Каркабаева. - Астана : [б. и.], 2017. - 210 с
7. Кабиева, С. М. Введение в клинику. Т. 1. [Текст] : учебник / С. М. Кабиева. - Алматы :Эверо, 2016. - 304 с
8. Курноскина В. П. Клиническая оценка состояния пациента : учебное пособие / В. П. Курноскина. - Караганда : Medet Group , 2024. - 222 с.
9. Курноскина В. П. Пациенттің клиникалық жағдайын бағалау : оқу құралы / В. П. Курноскина, Д. К. Жүнісова. - Қарағанды : Medet Group , 2020. - 224 бет

Қосымша әдебиеттер:

1. Алпысова А. Р. Ауруханаға дейінгі кезеңде жедел көмек көрсету алгоритмдері = Алгоритмы оказания неотложной помощи на догоспитальном этапе : оқу құралы / А. Р. Алпысова, Н. В. Молодовская ; ҚР Денсаулық сақтау және әлеуметтік даму министрлігі. - Караганда : АҚНҰР, 2019. - 120 б. с.
2. Қаныбеков А. Жедел медициналық жәрдем : оқу құралы / А. Қаныбеков. - 2-ші бас. - Караганды : АҚНҰР, 2017. - 266 бет. с.
3. Аяпов К. Модернизация сестринского образования Казахстана : сб. / К. Аяпов. - 2-е изд., перераб. - [б. м.] : New book, 2022. - 220 с.
4. Kabiyeveva, S. Introduction in clinic. Volume 1 [Текст] : textbook / S. Kabiyeveva. - Almaty : "Evero" , 2016. - 263 p.
5. Hammer , Gary D. Pathophysiology of Disease: An Introduction to Clinical Medicine / Gary D. Hammer . - 7nd ed. - New York : Mg Graw Hill. Education, 2014. - 762 p.
6. Пациенттерді оқыту : оқу құралы / Д. К. Жүнісова [және т. б.]. - Қарағанды : АҚНҰР, 2020. - 104 бет

7. Методы клинических лабораторных исследований : к изучению дисциплины / ред. В. С. Камышников. - 6-е изд. перераб. - М. : Медпресс-информ, 2013. - 736 с.
8. Дәулетбаев Д. А. Мейірбике манипуляциясы алгоритмдері (стандарттары) : оқу құралы / Д. А. Дәулетбаев, М. А. Абабкова, Г. К. Ердесова. - Алматы : TechSmith, 2024. - 224 б.
9. Денсаулық жағдайын клиникалық бағалау : оқу-әдістемелік құралы / А. А. Сейдахметова [және т.б.]. - Шымкент : ОҚМА, 2025. - 53 б.
10. Клиническая оценка состояния здоровья : учебно-методическое пособие / А. А. Сейдахметова [и др.]. - Шымкент : ЮКМА, 2025. - 47 с.
11. Методология и методы научных исследований в сестринском деле, качественные исследования в сестринском деле : учебно-методическое пособие / А. А. Сейдахметова [и др.]. - Шымкент : ЮКМА, 2025. - 99 с.
12. Сестринские технологии. Ч.1 : учебное пособие / А. Каныбеков [и др.]. - 2-е изд., перераб. - Алматы : TechSmith, 2024. - 304 с.
13. Сестринские технологии. Ч.2 : учебное пособие / А. Каныбеков [и др.]. - 2-е изд., перераб. - Алматы : TechSmith, 2024. - 340 с. Аяпов К. Модернизация сестринского образования Казахстана : сб. / К. Аяпов. - 2-е изд., перераб. - [б. м.] : New book, 2022. - 220 с.
14. Kabiyeve, S. Introduction in clinic. Volume 1 [Текст]: textbook / S. Kabiyeve. - Almaty: "Evero", 2016. - 263 p.
15. Hammer, Gary D. Pathophysiology of Disease: An Introduction to Clinical Medicine / Gary D. Hammer. - 7nd ed. - New York : Mg Graw Hill. Education, 2014. - 762 p.

Электронды оқулықтар:

1. Датхаев, У. М. Коммуникативные навыки [Электронный ресурс] : учебник / У. М. Датхаев, М. А. Асимов, Г. Ж. Умурзахова . - Электрон. текстовые дан.(5,21 МБ). - Алматы : Эверо, 2016. - 256 с. эл. опт. диск (CD-ROM)
2. Асимов, А. А. Коммуникативтік дағдылар [Электронный ресурс] : оқулық / М. А. Асимов, А. А. Сұлтанбеков . - Электрон. текстовые дан.(7,30МБ). - Алматы : Эверо, 2016. - 260 бет. эл. опт. диск (CD-ROM).
3. Адилова, Л. М. Мейіргердің манипуляциялық әрекетінің алгоритмдері [Электронный ресурс] : оқу құралы = Алгоритмы сестринских манипуляций : учеб. пособие - М. : "Литтерра", 2016. - 248б.
4. Коммуникативтік дағдылар. Коммуникативные навыки. Communication skills. Алматы, ТОО "Эверо", https://www.elib.kz/ru/search/read_book/601/
5. Дәрігер мамандығына кіріспе. Клиника, құқық, этика және коммуникация негіздері. Асимов М.А., Оразбакова Г.О., Мадалиева С.Х., Багиярова Ф.А., 2017/ <https://aknurpress.kz/reader/web/1545>
6. Жедел медициналық жәрдем Қаныбеков А. , 2017 <https://aknurpress.kz/reader/web/1346>
7. Диагностика және жедел медициналық көмек көрсету алгоритмі / algorithm of diagnosis and emergency care Алпысова А.Р. , 2015 <https://aknurpress.kz/reader/web/1348>
8. Арынгазин, К.Ш., Мажимова, М.Б. Первая доврачебная помощь при несчастных случаях : Учебно-методическое пособие. / Сост. К. Ш. Арынгазин. - Павлодар: Кереку, 2013. - 73 с. <http://rmebrk.kz/book/68579>
9. S. Kabiyeve Introduction in clinic: Textbook, volume I. – Almaty: 2020 – 263 p. https://elib.kz/ru/search/read_book/324/
10. Кабиева С.М. Введение в клинику: Учебник. Том I./С.М. Кабиева.- Алматы: Эверо, 2020. –304 с https://www.elib.kz/ru/search/read_book/316/
11. Emmanuel H. During, Clete A. Kushida Clinical Sleep Medicine : A Comprehensive Guide for Mental Health and Other Medical Professionals. First edition. Washington, DC : American Psychiatric Association Publishing. 2021. //eBook Medical Collection EBSCO
12. Eric J. Cassell B: The Nature of Clinical Medicine : The Return of the Clinician Oxford : Oxford University Press. 2015. //eBook Collection EBSCO
13. John A. Flynn, Michael J. Choi, L. Dwight Wooster. Oxford American Handbook of Clinical

John I. Gallin, Frederick P Ognibene, Laura Lee Johnson. Principles and Practice of Clinical Research: Fourth edition. London : Academic Press. 2017.// eBook Medical Collection EBSCO

Электронды ресурстар:

1. Датхаев, У. М. Коммуникативные навыки [Электронный ресурс] : учебник / У. М. Датхаев, М. А. Асимов, Г. Ж. Умурзахова. - Электрон. текстовые дан.(5,21 МБ). - Алматы: Эверо, 2016. - 256 с. эл. опт. диск (CD-ROM)
2. Асимов, А. А. Коммуникативтік дағдылар [Электронный ресурс] : оқулық / М. А. Асимов, А. А. Сұлтанбеков. - Электрон. текстовые дан.(7,30МБ). - Алматы : Эверо, 2016. - 260 бет. эл. опт. диск (CD-ROM).
3. Адилова, Л. М. Мейіргердің манипуляциялық әрекетінің алгоритмдері [Электронный ресурс]: оқу құралы = Алгоритмы сестринских манипуляций: учеб. пособие - М. : "Литтерра", 2016. - 248б.
4. Коммуникативтік дағдылар. Коммуникативные навыки. Communication skills. Алматы, ТОО "Эверо", 118 https://www.elib.kz/ru/search/read_book/601/
5. Дәрігер мамандығына кіріспе. Клиника, құқық, этика және коммуникация негіздері. Асимов М.А., Оразбакова Г.О., Мадалиева С.Х., Багиярова Ф.А., 2017/ <https://aknurpress.kz/login>
6. Жедел медициналық жәрдем Қаныбеков А. , 2017 /<https://aknurpress.kz/login>
Диагностика және жедел медициналық көмек көрсету алгоритмі / algorithm of diagnosis and emergency care Алпысова А.Р. , 2015/<https://aknurpress.kz/login>

1. Кафедра:	Химиялық пәндер, биология және биохимия
2. Білім беру деңгейі:	бакалавриат
3. Білім бағдарламалары:	Медициналық профилактикалық іс
4. Курс:	2
5. Элективті пәннің атауы:	Медициналық биохимия
6. Кредит саны:	4

7. Мақсаты: Білім алушыларда қалыпты және патологиялық жағдайда адам ағзалары мен ұлпаларында өтетін негізгі метаболиттік процестердің молекулалық механизмдері мен реттелуі, олардың ұлпалардағы ерекшеліктері жөнінде біртұтас көзқарас қалыптастыру, халықтың денсаулығы мен санитариялық-эпидемиологиялық салауаттылығын қорғаудағы тиімділігін бақылау үшін биохимиялық көрсеткіштерді қолдану, оларды сауатты интерпретациялау.

8. Міндеттері:

Студенттерде ағзаның тіршілігіндегі қалыпты биохимиялық үрдістердің рөлі туралы түсінікті қалыптастыру;

- ағзадағы көмірсулар, белоктар, липидтер алмасуы, олардың метаболизмінің реттелу механизмдері, әртүрлі тіндерде өтетін негізгі биохимиялық үрдістердің ерекшеліктері туралы көзқарасты қалыптастыру;
- қоршаған орта факторларының әсері кезіндегі адам ағзасында өтетін биохимиялық бұзылыстар туралы көзқарасты қалыптастыру;
- қоршаған орта факторларының әсерін бағалауға арналған негізгі биохимиялық маркерлер туралы көзқарасты қалыптастыру.

9. Пән мазмұны (30-50 сөз)

Адам ағзасының биохимиялық құрамы, зат алмасу және оны реттеу туралы білімді қалыптастыру. Қоршаған ортаның қолайсыз факторларының ағзаның биофлюидтеріне әсері. Жасушаның маңызды компоненттерінің құрамы, құрылымы және биологиялық

қызметтері. Ферменттер биохимиясы. Ағзаға тән ферменттер. Ағзадағы зат алмасу мен энергияның байланысы. Негізгі қоректік заттардың алмасу кезеңдері және оларды реттеу. Функционалды биохимия. Қоршаған ортаның зиянды факторларының метаболизм үдерісіне әсері. Дененің жағдайын анықтайтын биохимиялық маркерлер. Биохимиядағы зерттеулер.

10. Пәнді тандауды негіздеу: Тәжірибелік медицина стоматология қызметінде тұрғындардың денсаулығын жақсартуға бағытталған жоғары білікті дәрігер қызметкерлерді дайындауды талап етеді.

Медициналық ЖОО-дағы «Медициналық профилактикалық іс» БББ арналған биологиялық химия курсының негізгі мазмұнына білім алушыларда адам ағзасының биохимиялық құрамын оқып-білу, заттар алмасуы мен оның реттелуі және қоршаған ортаның қолайсыз факторлары (радиация, ауыр металдардың тұздары, пайдаланылған газдар және т.с.с.) туралы түсініктерді қалыптастыруға бағытталған.

11. Оқыту нәтижелері (құзыреттілік)

Білімдер (когнитивтік сала)	Біліктіліктер мен дағдылар (психомоторлық сала)	Жеке тұлғалық және кәсіби құзыреттіліктер (қатынастар)
Кәсіби қызметі үшін медициналық биохимия пәні мен міндеттері туралы білімін көрсете алады. Биохимиялық анализдер жүргізу әдістерін меңгереді Метаболиттік процесстердің жүруінің молекулалық механизмдерін және реттелуін сипаттайды. Биоэнергетика және тиімді тағамдану биохимиясының негізгі қағидаларын түсіндіреді. Молекулалық аурулардың пайда болу механизмдерін, оларды диагностикалық принциптерін атайды Тәжірибеде биохимиялық зерттеу әдістерінің негізгі қағидаларын, негізгі биохимиялық көрсеткіштердің референттік мағынасын біледі.	Заманауи құрал-жабдықтарда: биохимиялық анализаторда, спектрофотометрде жұмыс істей алады. Арнайы анықтамалық материалдарынан керекті мағлұматтарға ізденіс жасайды және жұмыс істей алады. Организмнің биологиялық сұйықтықтарында зертханалық-инструменталды зерттеулердің нәтижелерін интерпретациялауды жүзеге асырады. Қан сарысуының негізгі биохимиялық көрсеткіштерін анықтай алады.	Өзінің жеке ұйғарымдарын және оқу экспериментінің нәтижелерін сынамалы талдай алады. Тәжірибелік сабақтарда, студенттік үйірмелердің отырысында, студенттік ғылыми конференцияларда және т.б. өзінің ұйғарымдарын қорғай біледі. Оқу эксперименттерін жүргізуді жоспарлағанда байқалатын фактыларды және құбылыстарды, олардың өзара себеп-салдарын түсіндіре алады. Топпен жұмыс істеуге ұжымдық шешім қабылдауға қабілетті. Студенттерге, оқытушыларға, емтихан алушыларға оқу процессі кезінде алған білімдерін жеткізе алуға қабілетті

12. Пререквизиттер: химия, морфология және физиология негіздері.

13. Постреквизиттер: Жалпы патология», эпидемиология.

14. Әдебиеттер тізімі:

Қазақ тілінде

Негізгі:

- 1.«Биохимия» Е.С. Севериннің ред. басшылығымен, «ГЭОТАР, Медиа», 2014ж;
2. Тапбергенов С.О. Медициналық биохимия –Алматы, 2011
3. Сейтеметбетов Т.С. Биологиялық химия-Алматы 2011
4. Сеитов З.С., Биохимия, - Алматы, 2012;

Қосымша:

1. Биохимия сұрақтары мен жауаптары. ҚР ҰҒА корр., проф. С.М.Адекеновтің ред. басшылығымен.-Астана,2003.

Орыс тілінде

Негізгі:

1. Биохимия, под ред. Чл.-корр. РАН, проф. Е.С. Северина.- М., 2011
2. Тапбергенов С.О. «Медицинская и клиническая биохимия».- Эверо, 2017.Ітом;
3. Тапбергенов С.О. «Медицинская и клиническая биохимия».- Эверо, 2017.ІІтом;
4. Тапбергенов С.О. Медицинская биохимия.- Астана, 2011.

Қосымша:

1. Кэмпбелл М.К., Биохимия, 1-часть, Алматы-2013;
2. Биохимия : учебник / под ред. Е. С. Северина. - 5-е изд., испр. и доп. - М. : ГЭОТАР - Медиа, 2011.
3. Руководство к практическим занятиям по биологической химии: учеб.-методическое рук. для студентов мед. ВУЗов / под ред. С. О. Тапбергенова. - Алматы : Эверо, 2012. - 150 с.

Ағылшын тілінде:

1. Baynes J.W., Dominiczak M.H. Medical Biochemistry, Mosby Elsevier, 2014
2. Ferrier, Denise R. Biochemistry: Lippincott`s Illustrated Reviewes: textbook/Denise R .Ferrier. -7th ed.- Philadelphia: Wolters Kluwer, 2017.

Электронды ресурстар:

1. Биохимия [Электронный ресурс] : учебник для вузов / под ред. Е. С. Северина. - 5-е изд. , испр. и доп. - Электрон. текстовые дан. (66,3 Мб). - М. : ГЭОТАР - Медиа, 2013. - 768 с. эл. опт. диск (CD-ROM).
2. Биохимия [Электронный ресурс] : учебник / под ред Е. С. Северина. - 5-е изд. - Электрон. текстовые дан. (66,4 МБ). - М. : Издательская группа "ГЭОТАР- Медиа", 2011. - 768 с. эл. опт. диск (CD-ROM)
3. Биохимия с упражнениями и задачами [Электронный ресурс] : учеб. для вузов / Е. С. Северин [и др] ; под ред. Е. С. Северина. - Электрон. текстовые дан. (58,2 Мб). - М. : ГЭОТАР - Медиа, 2010. - 384 с. эл. опт. диск (CD-ROM) : ил. - (Электронный учебник).